

OCENA WYKORZYSTYWANIA PRZYBORÓW W DYDAKTYCZNYCH ZABAWACH RUCHOWYCH

Niniejszy artykuł jest fragmentem szerszych rozważań autora nad dydaktycznymi zabawami ruchowymi. W prezentowanej części badań oceniono stopień ich nasycenia przyborami i przyrządami. Ocenie poddano 1950 gier z zabaw ruchowych opisanych we współczesnych polskojęzycznych podręcznikach metodycznych. Eksplorację oparto o kompleks kilku metod badawczych. Zasadniczą z nich była krytyczna analiza treści dokumentów. Z jej wykorzystaniem interpretowano opisy dydaktycznych zabaw ruchowych.

Słowa kluczowe: Zabawy dydaktyczne, przybory i przyrządy, wychowanie fizyczne.

Wprowadzenie. Współczesne zajęcia wychowania fizycznego dla kilkuletnich dzieci opiera się przede wszystkim o zabawy i gry ruchowe. W ten sposób w pracy z najmłodszymi uczniami celowo unika się stosowania zadań w formie ścisłej. Zadania ścisłe nie są bowiem w pełni dostosowane do etapu rozwojowego, na którym znajdują się najmłodszy uczniowie. Zajęcia poprowadzone w formie zabawowej są atrakcyjniejsze dla dzieci i bardziej przez nie lubiane¹.

Poprzez znaczne zróżnicowanie gier i zabaw w wieloraki sposób aktywizuje się uczniów². Stosowanie się do coraz rozbudowanych przepisów i reguł zabaw uczy kilkulatek m. in. poszanowania dla norm współżycia społecznego³. Dzięki tej formule lekcji dzieci stopniowo uczą się radzić sobie z narastającymi wyzwaniem⁴. Fabuły i dramatyzacje towarzyszące zadaniom ruchowym umożliwiają wychowankom praktyczne wykorzystywanie nowych doświadczeń w różnorodnych okolicznościach⁵.

Specyficzne dla wychowania fizycznego jest używanie zróżnicowanego sprzętu pomocniczego. W ten sposób intensyfikuje się zajęcia

¹ D. Bunker, Games [w]: Primary Physical Education. Implementing the National Curriculum, D. Bunker, C. Hardy, B. Smith, L. Almond (red.), Cambridge University Press, Cambridge 1994, s. 89–126; A. Nowak-Łojewska, Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej, Impuls, Kraków 2004.

² K. Beith, M. Robinson, L. Pullan, Early Years care and Education, Heinemann Educational Publishers, Oxford 2003, s. 124.

³ Por.: K. Bizley, Examining Physical Education, Heinemann Educational Publishers, Oxford 1996, s. 14–15; P. Winczewski, Zróżnicowanie aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w fabułach zabaw ruchowych, Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, s. 123–130 [w]: Przyszłość edukacji – edukacja przyszłości, Welskop W. (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, Łódź 2014.

⁴ Por.: R. Potter, An Introduction to children's learning, s. 63–73 [w]: Jacques K., Hyland R. (red.), Professional Studies. Primary Phase, Learning Matters, Exeter 2004.

⁵ W. Kist, Virtual Role-Playing, s. 37–40 oraz T. Boyarsky, Using Music and Movement to Develop Character and Illustrate Conflict Resolution, s. 63–67 w: Teaching Drama in the Classroom. A Toolbox for Teacher, J. Dowdy, S. Kaplan (red.), Sense Publishers, Rotterdam 2011.

usprawniania ruchowego dla najmłodszych uczniów w licznych krajach¹. Jak się wydaje, w Polsce temu sposobowi myślenia uitorował drogę Radosław Botwiński².

Dięki zastosowaniu wielorakich przyborów i przyrządów stawa się wychowanów z różnicowanycy sytuacjach wychowawczych. W efekcie tego dzieci stopniowo poznają własności różnicowanego sprzętu równocześnie rozwijając własną sprawność. Użytkowanie coraz to nowych przedmiotów i dostosowywanie się do wymogów przez nie stawianycy stanowi bowiem dla uczniów kolejne wyzwania. Pokonując je, dzieci opanowują w coraz większym stopniu umiejętność panowania nad własnym ciałem.

Warto przy tym podkreślić, iż zarówno w wieku XIX, jak i przez znaczącą część XX wieku w lekcjach wychowania fizycznego nie stosowano szczególnie różnicowanycy przyborów i przyrządów. Wynikało to zapewne z niskiej wydolności przemysłu w tamtych czasach. Dlatego często nauczyciele sami wykonywali niektóre pomoce dydaktyczne. W podręcznikach metodycznych wręcz podpowiadano im, jak to zrobić³. Gdy z kolei wytwarzanie różnego rodzaju pilek, ławczek gimnastycznych, skrzyń itp. sprzętu pomocniczego na skalę masową nie stanowiło już trudności, nauczyciele wychowania fizycznego rozpoczęli poszukiwanie przyborów i przyrządów nowego rodzaju. Rozmiar tego zjawiska oceniono poniżej.

1. Cel badań

Prezentowany materiał jest częścią obszerniejszych badań nad zabawami dydaktycznymi. W przedstawianym ich fragmencie zamierzano ocenić częstość wykorzystania różnego rodzaju przyborów i przyrządów w grach i zabawach ruchowych stosowanycy w czasie lekcji wychowania fizycznego.

Zbiórcze wyniki badań będą udostępniane nauczycielom w czasopismach metodycznych. Inne części tego projektu upowszechniono już w ten sposób⁴. Eksploracja ma zatem w założeniu charakter badań stosowanycy⁵. Wnioski z niej mogą bowiem mieć (potencjalny) wpływ na rzeczywistą praktykę szkolną⁶.

¹ R. M. Lenel, *Games in the Primary School*, Hodder & Stoughton, Middlesex 1984; G. Walter, *Spielen und lernen in Kindergarten und Familie*, Velber, Seelze 1999; Ch. Corbin, R. Lindsey, *Concepts of Physical Fitness*, Brown & Benchmark, Chicago 1997.

² R. Botwiński, *Kultura fizyczna w szkole*, WSiP, Warszawa 1985.

³ Por.: F. Krawczykowski, *Jak wykonać przybory do ćwiczeń cielesnych w szkole powszechnej*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1935.

⁴ P. Winczewski, *Kilka uwag pedagoga na temat zabawy dydaktycznej*, Forum Edukacyjne Wydziału Pedagogiki i Promocji Zdrowia Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi, 2010/7, s. 131-139; P. Winczewski, *Kilka uwag na temat kontrowersyjnych treści zabaw dydaktycznych*, Biuletyn Metodyczny PODNiM Pabianice nr 06/08/2014, s. 99-108.

⁵ P. Cuttance, *Evaluating the Effectiveness of Schools [w:] Schools Effectiveness. Research, policy and practice*, D. Reynolds, P. Cuttance (red.), Swets & Zeitlinger, London 1996, s. 71-96.

⁶ K. Reid, D. Hopkins, P. Holly, *Toward the Effective School. The problems and some solutions*, Basil Blackwell, Oxford 1990, s. 115-136.

2. Materiał badawczy

Badania oparto o analizę fabuł i reguł 1950 zabaw oraz gier ruchowych. Sięgnięto po nie do specjalistycznych publikacji metodycznych przeznaczonych dla nauczycieli. W książkach tych prezentowano gotowe rozwiązania metodyczne opracowane na potrzeby szkolnych zajęć wychowania fizycznego. Wykorzystuje się je w pracy z najmłodszymi uczniami szkół podstawowych i wychowankami przedszkoli.

3. Metody i techniki

Eksplorację oparto o zespół kilku metod zastosowanych w kolejnych etapach badań. Takie rozwiązania stosuje się dość powszechnie przyjmując jakościową strategię prowadzenia badań¹. Zasadniczą ramą metodologiczną eksploracji była krytyczna analiza treści dokumentów (o charakterze podręczników)². Każdą zabawę oceniano używając przekształconej techniki studium przypadku³. Zbiorcze rezultaty tych ocen przedstawiono stosując elementarną statystykę. Tym samym scalono metody i techniki jakościowe z podstawową statystyką. To opcja relatywnie często przyjmowana w procedurach eksploracyjnych przez innych badaczy⁴.

4. Hipotezy badawcze

W badaniach przyjęto następujące hipotezy:

H₁: Przybory i przyrządy wykorzystuje się w większości zabaw i gier ruchowych.

H₂: Stosowane w zabawach i grach przybory i przyrządy są zróżnicowane. Dzięki temu można realizować z ich użyciem wielorakie zadania wychowania fizycznego.

H₃: Przebiegi poszczególnych gier i zabaw są tak zaprojektowane, by każdy ich uczestnik mógł wykorzystać przygotowane przez nauczyciela przybory i przyrządy.

5. Wskaźniki

W trakcie próby ocenienia prawdziwości hipotez oszacowywano częstość prezentowania przyborów i przyrządów w fabułach zabaw i regułach gier. Monitorowanym wskaźnikiem w związku z tym było

¹ P. Schutz, C. Chambliss, J. DeCuir, *Multimethods Research [w:] Methods of Inquiry and the Social Sciences*, K. DeMarrais, S. Lapan. (red.), Lawrence Erlbaum, New York 2008, s. 267-282.

² J. Bell, *Doing your research project. A Guide for First - Time Researchers in Education and Social Science*, Open University Press, Buckingham 1995, s. 67-74; D. De Vaus, *Surveys in Social Research*, University College Press, London 1996, s. 6-7.

³ P. McNeill, *Research Methods*, Tavistock Publications, London, 1986, s. 87; D. Urbaniak-Zajac, *Obiektywna hermeneutyka jako metodologia i metoda badań empirycznych*, [w:] *Badania jakościowe w pedagogice*, D. Urbaniak-Zajac, E. Kos, PWN, Warszawa 2013, s. 169-221.

⁴ N. Leech, A. Onwuegbuzie, *A typology of mixed methods research designs*, «Quality & Quantity», 2009, Volume 43, Issue 2, s. 265-275; W. Goodwin, L. Goodwin, *Understanding Quantitative and Qualitative Research in Early Childhood Education*, Teachers College, Columbia University, New York 1996, s. 170-172.

pojawianie się nazw poszczególnych przyborów i przyrządów w opisach zabaw i gier.

6. Prezentacja wyników badań

6.1. Próba weryfikacji H_1

Spośród ocenionych 1950 opisów zabaw i gier ruchowych, w 1255 przypadkach pojawiły się przybory i przyrządy. Oznacza to, iż w zdecydowanej większości z nich (78,21%) zaplanowano wykorzystywanie rozmaitego sprzętu.

W związku z powyższym rozkładem obserwacji uznajemy H_1 za zweryfikowaną: faktycznie przybory i przyrządy wykorzystuje się w większości ocenionych zabaw i gier ruchowych.

Poprzez zastosowanie licznych przyborów i przyrządów można m. in. skutecznie intensyfikować lekcje wychowania fizycznego, urozmaicać je i uatrakcyjniać dla uczniów.

W typowej lekcji wychowania fizycznego dla najmłodszych uczniów wykorzystuje się zwykle po kilka gier i zabaw¹. W związku z tym uznajemy, że potencjalnie w każdym tego rodzaju zajęciach uczeń ma okazję do stosowania przyborów i przyrządów.

6.2. Próba weryfikacji H_2

W ocenianych opisach zabaw ruchowych pojawiło się 163 rodzajów przyborów i przyrządów. Łącznie w 1950 zabawach zaplanowano użycie sprzętu na 2554 sposobów. Oznacza to, że przeciętnie w jednej zabawie przewidziano zastosowanie 1,31 przyboru lub przyrządu.

Wskutek powyższego uznajemy, że zróżnicowanie przyborów i przyrządów w opisanych zabawach i grach ruchowych umożliwi realizowanie urozmaiconych zadań lekcjach wychowania fizycznego. H_2 jest wobec tego zweryfikowana.

Najczęściej w zabawach i grach planowano wykorzystywanie różnorodnych piłek. Pojawiły się one 609 razy (31,23% zabaw). Szarfy zamierzano zastosować 275 razy (14,1%), zaś chorągiewki w 125 grach i zabawach (6,41%). Różnego rodzaju kije, patyki i kołki zaproponowano w 93 przypadkach (4,77%), a liny i sznury w 84 (4,31%). Narty wraz z kijami narciarskimi użyto 80 razy (4,1%), zaś łyżwy 74 razy (3,79%).

W opisach zabaw i gier zaproponowano ponadto użycie następujących przyborów: pachołki (55 razy – 2,82%), sanki (53 razy – 2,72%), woreczki z grochem (48 razy – 2,46%), boje (42 razy – 2,15%), skakanki (39 razy – 2%), kreda (37 razy – 1,9%), opaski na oczy (34 razy – 1,74%), gazety (33 razy – 1,69%), obrećce i pudełka (po 31 razy – 1,59%), krzesła (30 razy – 1,54%), liny (26 razy – 1,33%), laski gimnastyczne oraz rowery (po 25 razy – 1,28%), czapki/czepki oraz kraczki gimnastyczne (po 23 razy – 1,18%), kraczki hokejowe oraz tyczki (po 20 razy – 1,03%).

Rzadziej niż w 1% zabaw wykorzystywano następujące przybory uporządkowane od najczęściej opisywanych: ringo, balony, kosze, rękawiczki, chusty, kije hokejowe, słupki, klocki, kartki papieru, puszki, ołówki i długopisy, okręgi, śnieżki, magnetofony, materace, szyszki, wrotki, freesbee, księżki, śnieg, butelki plastikowe, kamienie, monety,

¹ M. Bondarowicz, T. Staniszewski, Podstawy teorii i metodyki zabaw i gier ruchowych, AWF, Warszawa 2000, s. 56; P. Winczewski, Kilka uwag o klasycznym toku lekcji gier i zabaw ruchowych, Życie Szkoły 2010/4, s. 47-52.

paliki, stoliki, śniegowe kule, pałeczki sztafetowe, siatki, ławeczki, nitki i włóczki, opony, tarcze, wodę, pnie, sygnalizatory, wiaderka, beczki, deskorolki, drzewa, gumy, kręgle, kije palantowe, poprzeczki, skrzynie, agrafki, owoce, bramki, zabawki do ślizgania się po śniegu, koce, kubki, płotki lekkoatletyczne, wywijadła, znaki drogowe i bałwany, ce-gły, deski do pływania, dzwonki, drażki, kafelki, kółka, lusterka, tkaniny, miski, numery, obrazki, miniatury okręcików, pałki, przeszkody, rakiетки, miotły, szczudła, torby, wstażki, baki, bibułe, drewno, garnki, gąbki, grzechotki, gwizdki, hulajnogi, instrumenty perkusyjne, kapelusze, kartofle, kartony, kasztany, klamerki do bielizny, koła ratunkowe, koperty, krzewy, kwiaty, lalki, listy, liście, lizaki, lotki, lód, łuki, materace pływające, misie pluszowe, mydelniczki, okulary, pierścionki, pionki, piłki z dzwonekami, piórka, plastry, płoty, pokrywki, ręczniki, równoważnie, miniatury samolotów, saperki, słuchawki telefonów, spinacze, spodki, stojaki, szaliki, sześciany, szkice, szpady, śruby, świece, taborety, taśmy, tory przeszkód, trąbki, trójkąty, walce papierowe, wieszaki, worki, zapalki, zegarki, znaczniki, zośkę.

W związku z powyższym uznajemy przybory i przyrządy wykorzystywane w ocenianych grach i zabawach za szczególnie urozmaicone.

6.3. Próba weryfikacji H₃

Spośród 1525 zabaw, w których zastosowano przybory i przyrządy jedynie w 14 przypadkach nie każdy uczeń miał szansę na zetknięcie się z nimi (0,92%). Uznajemy wobec tego, iż we właściwy sposób zaplanowano ich użycie.

W zgodzie z przedstawionymi wynikami uznajemy H₃ za zweryfikowaną: rzeczywistość przybory i przyrządy wykorzystuje się w większości ocenionych zabaw i gier ruchowych tak efektywnie, iż praktycznie w każdej z zabaw i gier wszyscy uczniowie mogą ich używać.

Najczęściej w grach i zabawach planowano wykorzystać więcej niż jeden przybór lub przyrząd. Uczniowie stosowali je naprzemiennie lub równocześnie. Dzięki temu intensyfikowano oddziaływania na uczestników zajęć.

Takie stosowanie przyborów i przyrządów może ułatwiać nauczycielom wypełnienie zadania wszechstronnego usprawniania i aktywizowania najmłodszych uczniów i wychowanków przedszkoli. Każdy z przyborów bowiem poprzez swoje unikalne właściwości (masę, wielkość, rozłożenie środka ciężkości, kształt) stawia dziecko w odmiennej sytuacji. Dzięki temu kilkulatkowie mogą skutecznie pomnażać swoją wiedzę o własnej sprawności.

7. Wnioski

1. Przybory i przyrządy używane są w przeważającej liczbie zabaw i gier ruchowych. Praktycznie w czasie każdej lekcji uczeń może mieć z nimi kontakt.

2. Znaczne zróżnicowanie sprzętu wykorzystywanego w zabawach i grach ruchowych ułatwia realizowanie zróżnicowanych zadań lekcjach wychowania fizycznego.

3. W większości ocenionych zabaw i gier ruchowych środki dydaktyczne stosuje się tak efektywnie, iż nieomal we wszystkich przypadkach wychowankowie mają z nimi bezpośredni kontakt.

8. Podsumowanie i dyskusja

W uzupełnieniu powyższego warto zauważyć, iż w ocenianych zabawach i grach praktycznie nie stosowano elementów tradycyjnego wyposażenia sali gimnastycznej: drążków, bramek, drabinek, skrzyń, materaców, siatek, ławeczek, koni gimnastycznych, równoważni, skrzyń gimnastycznych, tramów. Pojawiły się one jedynie łącznie w 30 na 1950 ocenionych zabawach. Z tego 11 przypadków przypadło na materac, 7 na siatkę i 6 na ławeczkę. Równocześnie użyto ponad 150 rodzajów innych przyborów i przyrządów.

W związku z tym uznajemy, iż współczesna praktyka przewyższyła dawny schematyzm w projektowaniu gier i zabaw ruchowych. Obecnie wykorzystuje się w nich zdecydowanie bogatszy sprzęt niż kilkadziesiąt i więcej lat temu. Nauczyciele zamiast stosować konwencjonalne stosowanie tradycyjnych przyborów wybierają stosowanie nietypowych i zarazem efektywnie oddziałujących przedmiotów.

9. Konkluzja

W zgodzie z powyższym autorom nowych podręczników zawierających zasoby gier i zabaw ruchowych należy zarekomendować bogatsze używanie urozmaiconych, niekonwencjonalnych przyborów i przyrządów, ponieważ jest to zgodne ze współczesnymi standardami stosowanymi w wychowaniu fizycznym. Role przyborów zwiększających efektywność lekcji mogą pełnić, jak wykazano: gazety, pudełka, chusty, klocki, butelki plastikowe, nitki, włóczka, wiaderka, tkaniny, miski, wstażki, piórka i inne im podobne.

Bibliografia:

1. Beith K., Robinson M., Pullan L., *Early Years care and Education*, Heinemann Educational Publishers, Oxford 2003.
2. Bell J., *Doing your research project. A Guide for First – Time Researchers in Education and Social Science*, Open University Press, Buckingham 1995.
3. Bizley K., *Examining Physical Education*, Heinemann Educational Publishers, Oxford 1996.
4. Bondarowicz M., Staniszewski T., *Podstawy teorii i metodyki zabaw i gier ruchowych*, AWF, Warszawa 2000.
5. Botwiński R., *Kultura fizyczna w szkole*, WSiP, Warszawa 1985.
6. Boyarsky T., *Using Music and Movement to Develop Character and Illustrate Conflict Resolution*, s. 63–67 w: *Teaching Drama in the Classroom. A Toolbox for Teacher*, J. Dowdy, S. Kaplan (red.), Sense Publishers, Rotterdam 2011.
7. Bunker D., *Games [w]: Primary Physical Education. Implementing the National Curriculum*, D. Bunker, C. Hardy, B. Smith, L. Almond (red.), Cambridge University Press, Cambridge 1994.
8. Corbin Ch., Lindsey R., *Concepts of Physical Fitness*, Brown & Benchmark, Chicago 1997.
9. Cuttance P., *Evaluating the Effectiveness of Schools [w:] Schools Effectiveness. Research, policy and practice*, D. Reynolds, P. Cuttance (red.), Swets & Zeitlinger, London 1996.
10. De Vaus D., *Surveys in Social Research*, University College Press, London 1996.
11. Goodwin W., Goodwin L., *Understanding Quantitative and Qualitative Research in Early Childhood Education*, Teachers College, Columbia University, New York 1996.

12. Kist W., Virtual Role-Playing, s. 37–40 w: Teaching Drama in the Classroom. A Toolbox for Teacher, J. Dowdy, S. Kaplan (red.), Sense Publishers, Rotterdam 2011.
13. Krawczykowski F., Jak wykonać przybory do ćwiczeń cielesnych w szkole powszechnej, Nasza Księgarnia, Warszawa 1935.
14. Leech N., Onwuegbuzie A., A typology of mixed methods research designs, «Quality & Quantity», 2009, Volume 43, Issue 2, s. 265–275.
15. Lenel R. M., Games in the Primary School, Hodder & Stoughton, Middlesex 1984.
16. McNeill P., Research Methods, Tavistock Publications, London, 1986.
17. Nowak-Łojewska A., Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej, Impuls, Kraków 2004.
18. Potter R., An Introduction to children's learning, s. 63–73 [w:] Jacques K., Hyland R. (red.), Professional Studies. Primary Phase, Learning Matters, Exeter 2004.
19. Reid K., Hopkins D., Holly P., Toward the Effective School. The problems and some solutions, Basil Blackwell, Oxford 1990.
20. Schutz P., Chambless C., DeCuir J., Multimethods Research [w:] Methods of Inquiry and the Social Sciences, K. DeMarrais, S. Lapan. (red.), Lawrence Erlbaum, New York 2008.
21. Urbaniak-Zajac D., Obiektywna hermeneutyka jako metodologia i metoda badań empirycznych, [w:] Badania jakościowe w pedagogice, D. Urbaniak-Zajac, E. Kos, PWN, Warszawa 2013.
22. Walter G., Spielen und lernen in Kindergarten und Familie, Velber, Seelze 1999.
23. Winczewski P., Kilka uwag o klasycznym toku lekcji gier i zabaw ruchowych, Życie Szkoły 2010/4, s. 47-52.
24. Winczewski P., Kilka uwag na temat kontrowersyjnych treści zabaw dydaktycznych, Biuletyn Metodyczny PODNiM Pabianice nr 06/08/2014, s. 99-108.
25. Winczewski P., Kilka uwag pedagoga na temat zabawy dydaktycznej, Forum Edukacyjne Wydziału Pedagogiki i Promocji Zdrowia Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi, 2010/7, s. 131-139.
26. Winczewski P., Zróżnicowanie aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn w fabulach zabaw ruchowych, Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, s. 123 – 130 [w:] Przyszłość edukacji – edukacja przyszłości, Welskop W. (red.), Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu, Łódź 2014.

This article is a part of a broader author's considerations on teaching plays involving movement. In the presented part of the research, the amount of school accessories used in teaching plays, was estimated. 1950 plays involving movement and described in contemporary Polish methodological courses, were subject to assess.

Exploration was based on a complex of several research methods. The fundamental one was critical analysis of documents content. Using that method, the descriptions of teaching plays were interpreted. Each play was assessed by using a transformed technique of a case study. All results of the research carried out, were presented with a use of elementary statistics.

As indicated, varied accessories and sports equipment are used in teaching plays. It was emphasized in the discussion that in XX century a range of using varied sports equipment in Physical Education at schools, increased.

Key words: Teaching plays, school accessories, sports equipment, Physical Education.

Отримано: 12.10.2014